

- 1 -
ACC. NR. 3078

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

B. G.

Uppteckningen rör

Om ugglan kom fram och skrek, sen va det bestämt att nån skulle dö.

Om det gick stora skockar folk och de samlades i stora grupper, när de gick från kyrkan, blev det lik.

Vid begravning körde de ju med liket först. Om det då blev långt emellan likvagnen och den som kom efter, så avståndet dem emellan råkade bli större än vanligt, blev det lik.

När det var begravning, brukade alltid en som de kallade för vekastaprästen läsa något, innan de drog å till kyrkan.

Om det då var en karl, som först öppnade munnen, sen det var läst, blev det en karl som dog härnäst, men om det var ett fruntimmer, blev det också ett fruntimmer som dog.

Dödsvarsel.

- 2 -
ACC. NR. 3078

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

B. g.

Uppteckningen rör Spotta tre gånger efter liktag och brud-
följe, som man mött.

Det var inte bra att möta liktåget vid begravning eller
brudföljet vid vigsel. De gamle vände sig alltid om, sen tåget
gått förbi och spottade tre gånger. Och allra helst skulle man
gå av vägen, sa de. Om man inte vände sig om och spottade, då
man mötte brudfölje, blev det otur för de nygifta.

- 3 -
ACC. NR. 3078

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

B. 2

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Söcken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Ej gå mitt i vägen när det var skunt, ty då
blev man gastakryst.

När man var ute och gick, när det var skunt om kvällarna, skulle man inte gå mitt i vägen, för där gick spökena. Vid kanten var de säkra att de inte blev sjuka, för om de det var så att de kom emot spökena, så blev de sjuka eller gastakrysta, som de sa. Då skulle de röka sig, när de kom hem. Jag kommer inte ihåg, vad det var de använde till det, men nåt illaluktande var det.

- 4 -
ACC. NR. 3078

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

E. C.

Uppteckningen rör Jordälven

Jordälven.

Hemma i min hemtrakt i Västergötland talade de också om jordälven. Jag tjänade på en gård, som hette Degeberg, i Rackeby församling, och där var det en gammal 80-90-årig gubbe, som hette Johannes, och han talade om, att de hade träffat på jordälven och täppt med en fjäderbolster.

"Det tror jag I ljuger, Johannes," sa jag.

"Barn lilla, säj inte då, för jag var med själv.

Hade vi inte haft fjäderbolster, hade hele Degebergs gård dränkts och jag med," sa Johannes.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Jia

Uppteckningen rör

Havande kvinnor fick inte vara närvarande vid dödsfall,
för då fick barnet lyte. En havande kvinna fick inte se på lik,
ty då fick barnet likfärg, sade man.

Lyte.

Likfärg.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

J. a.

Uppteckningen rör lakttagelser för barnsängskvinna.

En kvinna, som fått barn, fick inte ta en mänske i hand och hälsa eller gå ut och visa sig utan stål på sig, innan hon var tagen i kyrke. Och helst borde hon ju inte alls gå till nåt främmande ställe, till grannsocknen, eller hälsa på och tala vid främmande.

- 7 -
ACC. NR. 3078

Landskap: *Västergötland* Upptecknat av: *alle berättelser*
Härad: *Väner* Adress: *Stenbocksgatan*
Socken: *Forsham* Berättat av *Anders Nilsson*
Uppteckningsår: *1931* Född år *1883* i *Forsham*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J. A.

Uppteckningen rör Försiktighetsåtgärder, när barn var nyfött.

Så snart ett barn var nyfött, fick man lov att ta stål omkring det. Man tog två stålkniivar, höll ihop spetsarna på dem, och tog sedan med knivarna omkring barnets kropp.

Och sen skulle de ju till prästen med barnet, så fort som möjligt. Annars trodde man att trollen kom och bytte bort det, så det blev en bortbyting i stället. Det vet jag en gumma som hade så bestämt för sig, att hennes barn va en bortbyting. Då gick hon till en kloker käring och tala om det.

" Ja, det ska jag tala om för dig, hur du ska råda bot för det. Ta och tänd upp en redig brasa i ugnen och stoppa

Bortbyting.

Stål.

Gå till klok
för att bli
av med bort-
bytingen.

in bortbytingen där, får du se!" sa hon till gumman.

Och hon gjorde som den kloka lärt henne.

"Ja, nu ska jag bränna opp dig, så jag blir av med dig" , sa hon.

Men då kom trollet, när hon skulle slänga in barnet i elden, och fråga henne vad hon gjorde, och ville hindra henne.

"Ja, får jag mitt barn igen då", svarade gumman. Då tog trollet sitt eget barn med sig och lämnade tillbaks det riktiga till modern.

Så länge barnet låg i lindan, skulle man göra kors med handen över bröstet på barnet.

Göra kors
över bröstet

De gamle hade för sed att inte gå in på ett ställe, där det fanns en barnsängskvinna utan att först gå fram till spisen och ta i den. Man ville röra vid spisen, innan man rörde vid kvinnan.

Ta i spisen.

Det var också brukligt att ge odöpt barn en silverpeng, innan man gick ut från hemmet. Det ansågs mycket opassande att underlåta det.

Ge odöpt
barn
silverpeng.

Man fick inte hänga upp barnkläder till tork ute, sen solen gått ner eller eljest sent på aftonen, för då blev barnet sjukligt och fick engelska sjukan.

Inte hänga
ut kläder
sen sol gått
ner.

När man tog upp barn ur vaggan, skulle man skynda sig att lägga igen, så att det blev igenhöljt precis som när bar-

Hölja igen
då barn tas
ur vaggan.

3078

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

net låg där. Om man lät kläderna ligga uppvikta, kunde det komma fåglar och flyga över huset, och då fick barnet de sjukdomar, som fågeln möjligtvis hade. Min halvsyster hade fått tvillingar, och hon brydde sig inte om sånt där. Hon tog av allt, så vaggan låg där nästan bar.

"Ja, du är då inte rädder", sa far till henne. Gustaf, hennes man, undrade, vad far menade, och då talade mor om det för oss.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Seder och bruk vid dop.

Barnet skulle ha en peng i handen, när det döptes, för att få gott om pengar.

Innan det bar å till kyrkan skulle gumorn lyfta upp barnet på ett högt skåp för att det sen inte skulle hisna.

Gumorn och faddrarna skulle va raska och krya, gå lätt och va skjussa i allt. Den som höll barnet fick inte stupa eller snava, för då blev barnet en riktig drubbler.

Lisa höll Axel här. Hon tala om det sen en gång.

"Och jag stöpte om en trädrot", sa Lisa.

"Ja, det kan jag tro", sa Berta, "då blir han väl en riktig trubbleter."

*Furhem
Västergötland*

*Slättby
Småland*

"Nej, bevars väl, jag stank opp så kvickt," svara Lisa.

Vår stora flicka höll en gång en flicka, som skulle döpas.

"Ja, nu är det det", sa Ebba, en gammal gunna, "att du är redigt skjusser, Adina, för annars blir flickan en redig tåpa."

Innan de bar iväg till prästen, skulle gumorn ta barnet inne i stugan och läsa böner och psalmer för att barnet skulle få gott ve te läsa. Och de brukte de drösa på så rysligt, för ju mer de läste ju bättre var det. Och det gick ju inte an att gå ur stugan med odöpt barn utan att ha läst Fader vår och Valsignelsen, för då kom trollen.

När de kom hem från prästen, skulle barnet lämnas till fadern först.

*Forsham
Västergöt.*

Faddrar brukade de ha sex stycken, 3 karlar och tre fruntimmer.

De skulle stå på var sin sida vid dopet. Gumor och gufar stod i mitten. Om det skulle va redigt, döptes barnet i kyrkan förr.

Namn till barnet tog de ju efter släktingar huvudsakligen. Gärna gav de dem namn efter farfar och farmor. Till sist skulle gudmodern lägga till ett namn.

Dopklänning hade man förr. På den hade man satt de finaste smycken av guld och silver, så den var värd mycket. Det var kedjer, broscher och hjärtan. Här uppe hos Leanders i Åboda hade de en dopklänning, som lånades ut till den som ville ha den.

ACC. NR. 3078

Alfred Andersson
Ant. Rasmussen

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

J. L.

Landskap: *Västergötland* Upptecknat av:
Härad: *Alingsås* Adress:
Socken: *Forsham* Berättat av *Wida Nilsson*
Uppteckningsår: *1931* Född år *1883* i *Forsham*

Uppteckningen rör

Midsommarafton skulle man plocka 9 sorters blommor, men de skulle tas på 9 olika gårdar, så man fick inte ta alla blommorna på samma äger. På kvällen la man blommorna under kudden, och sen skulle den som man skulle bli gift med visa sig i drömmen mellan klockan 12 och 1 på natten.

Ett annat sätt var att sopa tre torsdagsnätter å rad. Man steg opp och sopade efter klockan 12, men man fick inte sopa som vanligt, så att man började borta vid väggen och sopade mot dörren, utan man skulle börja vid dörren och sopa mot bordet och motsatta väggen. Sen skulle man gå ut och kasta soporna i en korsväg. Tredje torsdagsnatten skulle man då möta sin tillkommande vid korsvägen. Vi var tre elever vid mejeriet

Ta reda på
tillkommande.

hemma i Västergötland, som tala om att vi skulle försöka. "Om vi skulle ta och sopa", sa vi. "Ja, börja du Anna, så får vi se, om du möter nån", sa vi två andra till Anna. Sen när vi fråga henne, om hon sopat, sa hon: "Ja, två nätter tordes jag, men den tredje tordes jag inte gå."

En annan sed var att tre stycken gemensamt bakade tre pannkaker, passlipannkaker, som de kallades. De skulle va på en torsdagsnatt de gjorde det. Till pannkakan skulle de ha 3 skedar mjöl, 3 skedar vatten och 3 skedar salt, och så skulle det som sagt va tre flickor till att baka. När de lagade till smeten, skulle alla tre hålla i skeden, likaså när de la smeten på pannan. När de vände pannkakan skulle, skulle alla hålla i

skeden, och alla tre måste hålla i pannskaftet. När de så fått pannkakerna färdiga, skulle de sätta sig på varsin tröskel och äta upp sin pannkaka, men de fick inte yttra nåt till varandra, utan sen skulle de bara gå och lägga sig. Och sen kom då den som de skulle bli gift med på natten och gav dem vatten. Det var ju så mycket salt i passlipannkakerna, så de blev ju hiskeligt törstiga. Det var tre piger som skulle baka en gång. Och det gick bra ända tills de skulle äta opp pannekakerna, då det var en som hette Lisa, som inte kunde vara tyst. "Nej, det är då lögn å kunna äta opp dom här pannekakerna", sa hon. Hon va så rysligt glad och livader den där Lisa. Ja, då var det ju förgjort för den kvällen. Men andra gången gick det bättre.

När de fråga Lisa, om hon sett nån, sa hon: "Ja, jag drack hela natten, så det slog stjärner för ögonen, men Johan såg jag då inte."

Man kan också gå till en källa midsommarafton ensam tigan-
des och fastandes och tvätta sig i källan, och då ska den som man
blir gift med komma med en handduk. Vid tolvtiden ska man gå ut, men
man får inte säga nåt sen solen gått ner.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Diverse seder och bruk angående bröllop.

Böneman skulle ha en "skjorta med ärmor i bägge ännor", som man sa, för sitt arbete. Det var två skjortor, som va ihop-
sydda, så de va te klippa av mitt på. Och om det skulle vara
redigt hederligt skulle han ha en styvhatt också.

Böneman.

Det var en pige här borta på Björkeshult, som sa till Frans'
far: "Ställ om, så jag får skräddarns Axel." Ja, hon hade talt
med honom förut, det är klart. Och ^{Frans}far han gyckla med henne
och sa: "Ja, då får jag väl en skjorta för det."

[Hälsing
Småland]

Sen fick böneman stå i och prata, och skräppte på alla
vis. "Jag ska säga, att han kan ärja", och "han kan göra bå det
och det", kunde det låta. "Och så och så många daler blir det

Hemgift.

i hemgift! Och så bestämde de något så när, hur mycket pengar, säa-sä, potater och husgeråd det skulle bli, en uppbäddader säng skulle också va med. Och de kunde va så noga, att om det skilde på en skäppa havre, lät de bli med giftermålet. Kristoffer i Härlatorp kom till Ola Danjel i Gamleboda, som hade en dotter som skulle gifta sig. Fia hette hon. Och de prata om bå ett och annat. Så var det ju vanligt, att de skulle ha säa-sä med flickan. "Jaha!" sa Ola-Danjel, "du skulle väl ha åtminstone en tunna svenskhavre!" "Ja, men jag vill ha korthavre"/gullringshavre/ sa Kristoffer, och då när de inte kunde komma överens om havren, blev det ingenting av. Kristoffer kom sen till Väseboda, och där blev det bestämt med Anna-Lisa, moster till ^{Frans}~~ing~~. - Oftast var både bönamannen och pojken, som skulle ha flickan; med till hennes föräldrar, där de blev bjudna på kaffe.

Skriv endast på denna sida!

Köpa gåver kalla man det, när fästmannen köpte ring och psalmbok till sin fästnö. Vigselringar skulle man inte ta för små, för då fick man bo trångt. Inga-Lisa i Stora Ideberg talar om, att hennes far sa det.

När de skulle viga, borde de köpa gåver till alla släktingarna. Karlarna skulle ha en hatt till present, est det skulle vara redigt storslaget, och fruntimren fick mohärförklän. Åt djupa släktingar, såsom morerna, gav de vita silkesschalar. Seb följdes de åt båda två och delade ut presenterna. Det skulle ske efter lysningen, men innan vigseln.

Man kallade det, att de trolovades, när de voro hos prästen och han satte på dem ringar och läste välsignelsen över dem.

Köpa gåver.
Vigselringen.

Trolovning.

Trolovningen var bindande liksom vigseln, så den kunde de inte slå upp så lätt som med en förlovning nu för tiden. Förr använde man breda silverringar och inte guldringar.

För långt tillbaka skulle bruden väva skjortor och linne till sig och brudgummen och till hans och hennes föräldrar, ett till var och en.

Förr använde man långstrumper. Då skulle man väva strumpeband till ett bröllop, och hemvävet skulle det naturligtvis vara, och te grannare det fick, te bättre var det. Men det brukte släktingarna sköta om, så det behövde inte bruden.

Mor talte om, att om det skulle vara rysligt fint, så gjorde de vändsydda näverskor.

Väva linne.
m.m.

Lysningen skulle tas ut på ny. Kära hjärtanes, det var inte värt att göra det på ned för då blev det dåligt gifte. Och helst borde det vara på nyårsnyet, om det skulle vara redigt storslaget. Sen skulle de vigas på samma år, som det var lyst.

Lyssedeln togs ut av hennes fader och brudgummen. Hemma i Forshem var det en som hette Maja-Lisa, som hade en fästman som hon ville ha, men han var fattig, så hennes far vill inte höra talas om, att det skulle bli han. Utan det var en annan rik bondson, men en lojer en, som han ville ha. En afton tog han honom med sig och gick till prästen och tog ut lysning utan att flickan visste om nåt. På söndan klädde hon sig som vanligt och gick i kyrkan, men när hon fick höra lysningen uppläsas, svimmade

Lysningen.

hon och ramlade i golvet. Min far och mor var i kyrkan, så de såg det. Maja-Lisa gick sen till prostens och talade om, hur det förhöll sig. "Det som är gjort, det är gjort", sa prästen. Så de tog inte mycken hänsyn till vad flickerna ville, förr i tiden. Men då blir det nog ofta så att man kan säga som Inga på Skog sa: "Det är lika illa att va gift som att va i häkte, men det är inte redigt så skamligt."

Första gången det ~~alyste~~ brukade de säga: "Di slo bena å' an idag."

Lysningsgåver har ju alltid varit vanliga.

Vid lysningen skulle prästen ha en pannekak eller en kalvastek. Och klockarn skulle också ha för han bar upp sedeln.

Det skulle brudgummen betala. När jag gifté mig första gången, var far i Aneboda kyrka, men han hade ingenting, fast det var sed ännu då.

Om de var i nån kyrka andra gången det lystes, fick de inte gå i den kyrkan som det lystes.

Och egentligen skulle de inte gå i kyrkan alls, när det lystes. Första gången skulle de vara i hennes hem, andra gången i hans, och tredje gången i hennes.

När bruden skulle kläs, skulle prästfrun göra det, om det skulle vara riktigt fint.

Mor tjänte på Katrineberg från sitt sextonde år. Under tiden hon var där gifte sig Mamsell på Katrineberg, som man

Kläda bruden.

kallade henne. Så det var ju i mors barndom det gick till som vid mamsells bröllop. Hon hade en mörkblå sidenklänning, näverskor, hemmastickade vita ullstrumper och på huvet hade man bundit en redig krona av pappersblommer. Från kronan hängde de ner pappersremsor, som var lika långa som klänningen. Schalen spändes ihop med ett spänne, som kallades bru'spänne.

Bröllopet skulle stå på en söndag förr vanligtvis, och ofta ville man att det skulle förrättas i kyrkan. Bröllopet.

På sommaren kläddes bröllopgården med björkar.

Då man skulle till kyrkan red man i en bestämd ordning. Hela brudföljet red förr i tiden. Först red spelmännen, två fiolspelare, så kom förridarna, två pojkar, brudparet, bru'pi'erna,

som var fyra eller sex stycken, prästen, prästafrun, hans föräldrar, hennes föräldrar och sen släkten i ordning efter som de var nära eller avlägset släkt. När man kom fram till kyrkan gick man in med spelmännen först.

Efter vigseln lyfte man upp bruden på en rysligt stor sten utanför kyrkan för att hon skulle kunna beskådas.

Det var också vanligt att bruden hade karameller med sig och bjöd allt kyrkfolket på.

Om det var så att brudparet var med på högmässan, hade de sina särskilda platser, i brudbänken.

När man kom hem från kyrkan, skulle brud och brudgum gå och lägga sig i brudstassen, och sen läste prästen välsignelsen

över brudsängen.

Åt brudparet hade man klätt två stolar vid gaveln på bordet. Man klädde med lakan och fäste upp i taket, så det blev redigt som en himmel. Sedan kläddes det med grönt utanpå, och om man så inte hade annat än lingonris, så tog man det. Där skulle så brudparet sitta hela kvällen.

När man ätit och druckit, skulle det bli dans, och då skulle prästen dansa den första dansen med bruden och prästfrun med brudgummen. Så gjorde de på Katrineberg också, sa mor, fast prästen inte kunde dansa och inte var så förtjust i dans. "Jag ska själv öppna dansen", sa han, "fast jag inte dansar." Och så gick han ett slag runt om i rummet med bruden, "men sen ~~se~~ han öpp-

nade dansen i alla fall", sa mor. Man dansade inte gärna annat än vals och polska. Sedan skulle brudgummen dansa med alla flickorna och bruden med alla pojkarna.

Till sist skulle man dansa kronan av bruden, som det hette. Man tog i ring kring bruden och dansade tills hon tog av sig kronan och kastade den på nån av flickerna. Kronan satt ju ganska löst, så det var en enkel sak att nappa till sig den. Den som bruden då kastade kronan på, skulle bli nästa brud, sa man.

De brukade ju också skrika brudparet ut. Det var om det var några ute på gården, som ville se brudparet.

Innan brudparet gick och la sig, skulle brupier och brudrängar "le bruparet i säng".

Om det skulle vara redigt, skulle brudsängen bäddas av den som klädde bruden.

Ofta hände det, att man roade sig med att bädda så, att lakan och täcken låstes.

Åt gästerna, och då särskilt ungdomen förstås, bäddades syskonsäng över hela golvet, så där låg bå flicker och pojkar om varandra.

I brudens sko brukade de lägga en peng, bruapeng kallte de den. Den brukade en syster eller bror, som snörade av skon på kvällen, få.

Om det var några som gifte sig, men hade barn förut eller fick det för tidigt, fick de stå i stocken eller "limma kyrkan"

"Limma
kyrkan"

som det kallades. Här i Slätthög kallar de det visst att
"böta körkedörr". När en sådan kvinna, som fått oäkta barn,
togs i körke, skedde det i sakristian, och då skulle hon
ha en särskild tillrättavisning.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Vad nygifta hade att iakttaga när de flyttade
in i sitt hem.

När nygifta skulle flytta in i sitt hem, hade de en hel del att iaktta för att det skulle bli lyckligt för dem.

Innan kreaturen leddes in i lagården, skulle man ~~rita~~ rita kors över dörrarna och sätta stål över fönstren.

En del hade in dem i stugan först, innan de placerades i lagårn. De kom leandas med dem in i stugan, och där skulle de ha potater eller bröd att äta. Då skulle djuren komma att trivas bra på gården.

Andra hade för sig, att man skulle hålla en brödbit i armhålan tills den blev fuktig av svetten. Sen skulle brödet ges åt kreaturen för att de skulle komma hem på kvällarna och man

3078

inte skulle behöva gå och leta efter dem.

LUNDS UNIVERSITET
FOLKMINNESBOK

En del sa, att man skulle lägga kvicksilver under tröskeln in till byggningen, så kunde man inte ta välsignelsen från dem och ingen kunde missunna dem nåt, och de skulle bli rika.

J. e

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

De trodde förr, att det fanns människor, som kunde sätta ner andra till växten och så där. Särskilt vanligt var, att flickor "sattes ner", så de inte blev gifta. Hemma i Väster-götland va det en gammal gunna på fattigstugan, Lisa hette hon, som gick inåt med fötterna och va litet schafsig så där. De gamle talte om, att hon hade haft en fästeman, men han fick henne inte, för det var nån som hade trollat med henne.

"Sätta ner"

flickor.

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

J. J.

Uppteckningen rör Bota lyte, när någon var död.

Om det var nån som hade ett lyte, kunde man bota det, när det var nån som dog i närheten. Man skulle då gå dit och dra den dödes hand över lytet, så skulle det gå bort. Mor hade en fläck på ryggen. Och morfar frågade henne en gång, när det var en som hade dött i närheten:

"Varför gick du inte dit?"

"Nej", svara mor, "jag gjorde inget, för det är på ryggen och det syns inte så mycket." Och hon kanske inte heller trodde så mycket på att det skulle hjälpa.

.- 35 -
ACC. NR. 3078

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:
Härad: Adress:
Socken: Berättat av
Uppteckningsår: Född år i

J. f.

Uppteckningen rör Botemedel mot stolsteget.

Om det var nån som fick stolsteget, kunde det botas
på så sätt, att de tog en vigselring och höll den framför ögat
och vred den motsols.

ACC. NR. 3078

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7:7

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör Seder och bruk vid begravning.

När det var nån som var död, kunde de inte bära ut liket förrän de lagt stål på bröstet. Det var för att den döde inte skulle gå igen, utan bli där han var. Vanligtvis la de en ullsax på bröstet.

Så skulle det också hängas lakan för fönstren. De hängdes rätt opp och ner. Upptill räckte de tvärs över hela fönstret men nertill knöt man ihop dem i mitten med ett svart band. På tavlor och speglar satte de vita servietter. Ingenting fick vara synligt, utan allt skulle kläs över. Detta fick sedan sitta kvar till begravningen. Jag har till och med hört en del som stannade klockorna i rummet där den döde låg.

Jag har också för mig, att mor och far sa, att den döde inte fick ligga hur som helst, utan att han skulle ligga i särskilt väderstreck, jag tror det var öster och väster.

Ja, de hade många idéer för sig förr. En del trodde, att man inte kunde dö, om man tatt en nål och sytt nåt på sig själv, på kläderna som man hade på sig. Då kunde de inte dö, förrän man tagit en synål och brutit sönder den över den döde.

Rakkniven, som den döde hade rakats med, skulle den ha som rakat. Ögonaglasen fick han också. På sina håll hade de särskilda personer som gick och rakade lik. Hemma i Forshem var det en gammal lumpsamlare, som gjorde det. Han bevarade alla knivar han fått och hängde upp dem på väggen därhemma. Och om

det var nån som kom och hälsade på, skulle han alltid visa sina rakeknivar. Men nu var han så rysligt tokig i brännvin, den där gubben. Far var hos honom en söndag, och då sa han till honom, när han visade knivarna:

"Ja, Anders, vill du ge mig en kannä brännvin, så får du den här kniven."

"Ja, du ska få ett stop då", sa far, så han köpte kniven för det.

För det mesta hade de en, som brukte gå och klä lik. Hemma i Forshem var det en gammal käring, som hette Johanna, som klädde många lik. Hon var bl.a. och klädde far. Förr hade

Vg.
Forsham
Alla församlingar 39
Martin Larsson
1931 3078

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

de ingen svepning, utan de kläddes i skjortan eller lentyget, strumpor och så satte man på dem deras vita handskar, om de varit gifta. Somliga lät göra i ordning sin likklädsel, innan de dog.

Om det var nån som varit glad vid brännvin, la de dit en flaska i kistan, ett halvstop eller så där. Det har de hittat många flaskor sen, när de grävt om kyrkogården. Grävaren i Forshem hitta en gång en kvartersflaska med konjak. Österberg hette gubben. Han tog flaskan och gick till prästen med den.

"Ja, jag tror det är Österberg väl unnat", sa prästen, men i alla fall så smaka han litet på det, och det andra fick

Österberg ta. Men man kan veta, att det var starka saker i sådana flasker, och det var nog inte heller av den sämsta varan de tagit.

Besökande som kom till hus, där det låg en död, skulle alltid ta i den döde. Man gick fram och klappade eller rörde vid dem. Det skulle vara för att man skulle glömma den döde och inte se det för ögonen sen. När jag var liten och inte hade börjat skolan än var jag tillsammans med en flicka, Anna, från en granngård inne i en gård, där det låg en död. Då sa Lars, husbonden på stället, till Anna:

"Gå nu och klappa henne, Anna, för du får aldrig se

henne mer." Men Anna hon blev så rädd, så hon skrek bara:

"Nej, det gör jag inte", och så sprang hon ut, och jag följde med henne.

Förr fick inte liket köras till kyrkan, utan det bars på en bår, som i sig själv va så tung, att det var tungt nog för en man att bära.

Hemma var det en käring, som hade hängt opp sig, och en som hade hängt sig, fick man inte ta genom kyrkporten, utan de bars in på kyrkogården över muren. Och inte fick de någon klockringning eller nåt. De fick ej heller föras dit på dagen, utan det skulle ske sen solen hade gått ner. Far var med och

bar käringen på kvällen, och man hade tagit ett par kannor
brännvin med sig. Men så blev de trötta på att bära. Vägen
var ganska lång också. Då fick man tag i en vagn och satte
kistan på den och drog den vägen som var kvar till kyrkan.

"Det kvittade", sa gubbarna, "för Skam hade tatt henne
redan förut."

Annars mena de ju, att de inte kom riktigt väl åstad,
om de inte bar dem.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Mia

Uppteckningen rör Julhalm.

Julhalm.

Min mor talade om att hemma i Västergötland
bredde de om julafton en ut tjockt med långhalm på stug-
golvet, och sen låg de i det över natten.

- 44 -
ACC. NR. 3078

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Mina

Uppteckningen rör

Hemma i mitt föräldrahem skulle vi alltid låta julalju-
set brinna hela julnatten. Det sa alltid far till oss, att vi
inte fick släcka eller ta bort julljuset.

Julljuset.

Landskap: Västergötland Upptecknat av: Olle Levander
 Härad: Kinne Adress: _____
 Socken: Forskem Berättat av: Frida Nilsson
 Uppteckningsår: 1931 Född år 1883 i Forskem

N. a.Uppteckningen rör

Varje julafton satte far in en stor björkevedsbrasa i spisen. Han satte spisen alldeles full med björketrän, och han satte träna rätt upp; läggas fick de inte. När det frampå kvällen blev en stor glövhög, fick den inte röras, utan den skulle ligga orörd till juldasmorron. Då tittade far efter i askan om det var några märken där. Om det va steg utåt, skulle nån dö i familjen under året, men om det var steg inåt, skulle nån födas i familjen under året. Det var det enda skrock far hade för sig.

Tydor av
julbrasan.

- 46 -
ACC. NR. 3078

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

N:o

Uppteckningen rör

Far tala om, att de förr alltid brukade rita kors
över dörrarna till hus och lagårdar, i sädesbingarna och över-
allt, för att skydda sig mot trolleri och sånt otyg under påsken.

Rita kors
vid påsk.

Skriv endast på denna sida!

- 47 -
ACC. NR. 3078

Landskap: Närstade Upptecknat av: Otto Linder
Härad: Älvsjö Adress:
Socken: Forshem Berättat av: Peter Linder
Uppteckningsår: 1931 Född år 1883 i Forshem

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Nic

Uppteckningen rör

På ett ställe, där jag tjäna, hade de gamle för sig, att vi skulle gå och lägga oss medan da'n var på himlen. Vi fick inte heller tända nå ljus, "för nu ska tranan bära ljus i säng", brukade matmor säga. De menade ju, att vårdagarna skulle börja då med vårfrudagsafton, den 14 mars. Det var i Forshems församling.

Vårfrudagssed.

Landskap: Upptecknat av:

Härad: Adress:

Socken: Berättat av

Uppteckningsår: Född år i

Uppteckningen rör

Register.

Dödsvarsel 1

Spotta tre gånger efter liktåg och brudfölje,
som man möter 2

Ej gå mitt i vägen, när det är mörkt, ty då
blir man gastakryst 3

Jordälven 4

Lyte, likfärg 5

Vad barnsängskvinna hade att iakttaga 6

Försiktighetsåtgärder, när barn var nyfött,
för moder och barn 7

Seder och bruk vid dop 11

Ta reda på sin tillkommande	14
Seder och bruk vid bröllop, böneman, hemgift, köpa gåver, vigselringen, trolovning, väva linne m.m., lysningen, kläda bruden, bröllo- pet, dansa kronan av bruden, le bruparet i säng, "limma kyrkan" /om de fick barn för tidigt/	18
Vad nygifta hade att iakttaga när de flyttade in i sitt hem , magiska handlingar	31
"Sätta ner" flickor	33
Bota lyte, när någon var död	34

Botemedel mot stolsteget	35
Seder och bruk vid begravning	36
Julhalm	43
Julljuset brinna hela natten	44
Tydor av julbrasan	45
Rita kors vid påsk	46
Vårfrudagssed	47
Register	48